

RAPORT MONITORIMI MBI GJUHËN E URREJTJES NË MAQEDONINË E VERIUT

2025

—

DESPINA KOVAČEVSKA

Autore: Despina Kovačevska

Redaktor dhe ekspert i metodologjisë: Stefan Janjić

Publikuar nga: Mediat inovative dhe
Instituti i Diversitetit të Medias në Ballkanin Perëndimor

K2.0

Rrjeti i Raportimit të Diversitetit (RRD) është themeluar nga Instituti i Diversitetit të Medias. Partnerët e projektit përfshijnë Institutin e Diversitetit të Medias në Ballkanin Perëndimor, Gratë Shqiptare në Audiovizual, “Mediacentar” – Sarajevë, Kosovo 2.0, Qendrën për Gazetari Hulumtuese të Malit të Zi, Mediat Inovative.

Ky publikim financohet nga Bashkimi Evropian dhe projekti rajonal “SMART Balkans - Shoqëria Civile për Shoqëri të Përbashkët në Ballkanin Perëndimor”, i zbatuar nga Qendra për promovimin e shoqërisë civile (Centar za promociju civilnog društva - CPCD), Qendra për Hulumtim dhe Krijim të Politikave (CRPM) dhe Instituti për Demokraci dhe Ndërmjetësim (IDM) dhe mbështetet financiarisht nga Ministria Norvegjeze e Punëve të Jashtme (MNPJ).

Përmbajtja e këtij publikimi është përgjegjësi e vetme e zbatuesve të projektit dhe nuk pasqyron domosdoshmërisht pikëpamjet e Bashkimit Evropian, të Ministrisë së Punëve të Jashtme të Norvegjisë (MNPJ), Qendrës për Promovimin e Shoqërisë Civile (CPCD), Qendrës për Hulumtim dhe Hartim Politikash (CRPM) ose Institutit për Demokraci dhe Ndërmjetësim (IDM).

Reporting
Diversity
Network

RAPORT MONITORIMI MBI GJUHËN E URREJTJES NË MAQEDONINË E VERIUT 2025

DESPINA KOVAČEVSKA

Përmbajtja

5	Hyrje
6	Qasja metodologjike
7	Narrativet dhe nën-narrativet
7	Analizë sasiore
9	Narrative të urrejtjes etnike
11	Narrative të urrejtjes kundër gjinisë
12	Narrative të urrejtjes kundër pakicave seksuale
13	Analizë e qëndrimeve emocionale
14	Analizë e dukshmërisë
15	Analizë krahasuese
16	Veprimet parandaluese dhe ato pas zbatimit (ex-post) për të luftuar narrativet e urrejtjes dhe dezinformimit
17	Përfundim

Hyrje

Njerëzit shpesh e urrejnë atë që nuk e kuptojnë ose që e perceptojnë si kërcënim. Kur përsëriten mjaftueshëm shpesh, frikërat e tilla nguliten në të menduarit kolektiv, duke formësuar mënyrën se si shoqëritë e shohin “tjetrin”.

Këtu roli i mediave bëhet vendimtar. Mediat nuk i raportojnë thjesht ngjarjet; ato i interpretojnë dhe i kornizojnë ato. Zgjedhja e fjalëve, fotografive dhe titujve mund të qetësojë frikën dhe të nxisë mirëkuptimin, ose të përforcojë pasiguritë dhe të ushqejë armiqësinë. Në Maqedoninë e Veriut, ku politika, përkatësia etnike dhe identiteti janë thellësisht të ndërthurura, mediat shpesh shërben si pasqyrë dhe përforcues i tensioneve ekzistuese.

Prandaj, monitorimi i mediave nuk ka të bëjë vetëm me ndjekjen e informacionit. Ka të bëjë me shqyrtimin e mënyrës se si ndërtohen narrativet, si përhapet gjuha e urrejtjes dhe dezinformimi, dhe si këto procese mund të ndikohen ose modifikohen për të krijuar një kundër-narrativë.

Në periudhën nga 1 janari 2024 deri më 30 qershor 2025, shumica e rasteve të regjistruara të gjuhës së urrejtjes kishin në shënjestër përkatësinë etnike, e më pas vinin rastet e kundërshtarëve politikë. Kur u analizuan kategori të shumta, u bë e qartë se politikanët me prejardhje të ndryshme etnike ishin ndër shënjestrat më të shpeshta. Ky model i pasqyron ndarjet e thella etnike dhe politike në Maqedoninë e Veriut.

Gjuha e urrejtjes e drejtuar ndaj popullsisë shqiptare e përforcoi narrativin përçarëse që i portretizonte shqiptarët si “problemi thelbësor” i shoqërisë së Maqedonisë. Ky trend u konfirmua si nga analiza e narrativeve ashtu edhe nga ajo e qëndrimeve emocionale, të cilat zbuluan se intensiteti më i lartë i urrejtjes vazhdimisht ishte i bazuar në përkatësinë etnike.

Një kategori tjetër me një numër të lartë rastesh ishte urrejtja me bazë gjinore, veçanërisht ajo që kishte në shënjestër gratë. Përveç ndarjes sipas përkatësisë etnike dhe politike, ne vumë re narrative të dëmshme që përqendroheshin në jetën personale dhe pamjen e grave në vend të roleve të tyre profesionale. Shumë shpesh, dhuna në familje justifikohet në mënyrë të hapur në komente, e shoqëruar nga narrative që i kufizonin gratë në role konservatore dhe përshkruanin se si “duhet” të sillen një grua. Gjatë periudhës së monitorimit, narrativet e tilla u amplifikuan më tej nga funksionarët shtetërorë dhe përfaqësuesit e kishës, të cilët shpesh i lidhën ato me kontekstin e familjes tradicionale, duke përcaktuar se si duhet të duket një familje “e mirëfilltë” dhe si duhet të sillen gratë brenda saj.

Gjeneruesit kryesorë të gjuhës së urrejtjes ishin individë privatë, kryesisht përmes postimeve në Facebook dhe komenteve në portalet online. Megjithatë këto portale në përgjithësi nuk publikojnë drejtpërdrejt gjuhë urrejtjeje, raportimi i tyre sensacional dhe joetik shpesh nxit narrative të dëmshme, prandaj ato renditen të dytat për sa i përket gjenerimit të gjuhës së urrejtjes. Edhe pse këto platforma kanë detyrimin për ta moderuar përmbajtjen, ato shpesh nuk e bëjnë këtë ose refuzojnë ta bëjnë këtë.

Një faktor tjetër që kontribuon për nivelet e larta të gjuhës së urrejtjes në media është rregullimi ekzistues, i cili shpesh zbatohet dobët, ndërkohë që politikanët e profilin të lartë shpesh mbeten jashtë përgjegjësisë. Edhe pse Maqedonia e Veriut ka legjislacion për të luftuar gjuhën e urrejtjes, zbatimi i tij mbetet i dobët dhe jo konsekuent. Ligji për Shërbimet Digjitale (LSDH) nuk është zbatuar ende dhe duke qenë se shumica e gjuhës së urrejtjes gjendet në Facebook, nevoja për rregullim efektiv është edhe më urgjente. Maqedonia e Veriut po bën përpjekje për të zbatuar këto masa si pjesë e procesit të negociatave me BE-në.

Ky raport është pjesë e monitorimit rajonal të gjuhës së urrejtjes në media, të kryer nga organizata partnere në të gjitha vendet e Ballkanit Perëndimor, duke përfshirë Shqipërinë, Bosnjën dhe Hercegovinën, Kosovën, Maqedoninë e Veriut, Malin e Zi dhe Serbinë, në kuadër të Rrjetit të Raportimit të Diversitetit.

Qasja metodologjike

Ky raport përdor si metoda sasiore ashtu edhe cilësore për të ofruar një analizë gjithëpërfshirëse dhe të thelluar.

Hulumtimi zbaton një koncept të gjerë të gjuhës së urrejtjes, pa i kufizuar karakteristikat për identifikimin e një individi ose grupi të synuar. Rrjeti i Raportimit të Diversitetit e përkufizon gjuhën e urrejtjes si shënjestrim i individëve ose grupeve në bazë të identitetit të tyre, pa i kufizuar gjetjet e tij në përkufizimet e përfshira në kornizat ligjore kombëtare. Përveç kësaj, monitorimi përfshin edhe përfaqësime të dëmshme të grupeve të marginalizuara.

Analiza sasiore u aplikua për të matur shpeshtësinë, shpërndarjen dhe shtrirjen e incidenteve, ndërsa analiza cilësore eksploroj narrativet, kornizimin dhe kontekstet më të gjera shoqërore dhe politike në të cilat ndodhën këto incidente. Gjetjet e mbledhura u klasifikuan sipas disa kritereve. Ato përfshijnë grupin ose individin e synuar, gjeneratorin e gjuhës së urrejtjes, llojin e diskursit të urrejtjes ose diskriminimit, shtrirjen e përmbajtjes, llojin e medias në të cilën është identifikuar dhe kontekstin më të gjerë të ngjarjes.

Për analizën e qëndrimeve emocionale, raporti zbaton [metodologjinë](#) e Universitetit “Xhorxh Uashington”, e cila i kategorizon incidentet në gjashtë nivele:

1. **Mosmarrëveshjet** - retorikë që i sfidon pretendimet, idetë dhe besimet e një grupi;
2. **Veprimet negative** - retorikë që i përshkruan veprimet negative jo të dhunshme të shoqëruara me grupin;
3. **Karakterit negativ** - retorikë që përfshin karakterizime dhe fyerje jo të dhunshme;
4. **Demonizimi dhe çnjerëzimi** - retorikë që atribuon karakteristika nën-njerëzore ose mbinjerëzore;
5. **Nxitja e dhunës** - retorikë që nënkupton ose bën thirrje për dëmtim fizik, të drejtpërdrejtë ose metaforik;
6. **Vdekja** - retorikë që nënkupton vrasjen ose eliminimin e një grupi.

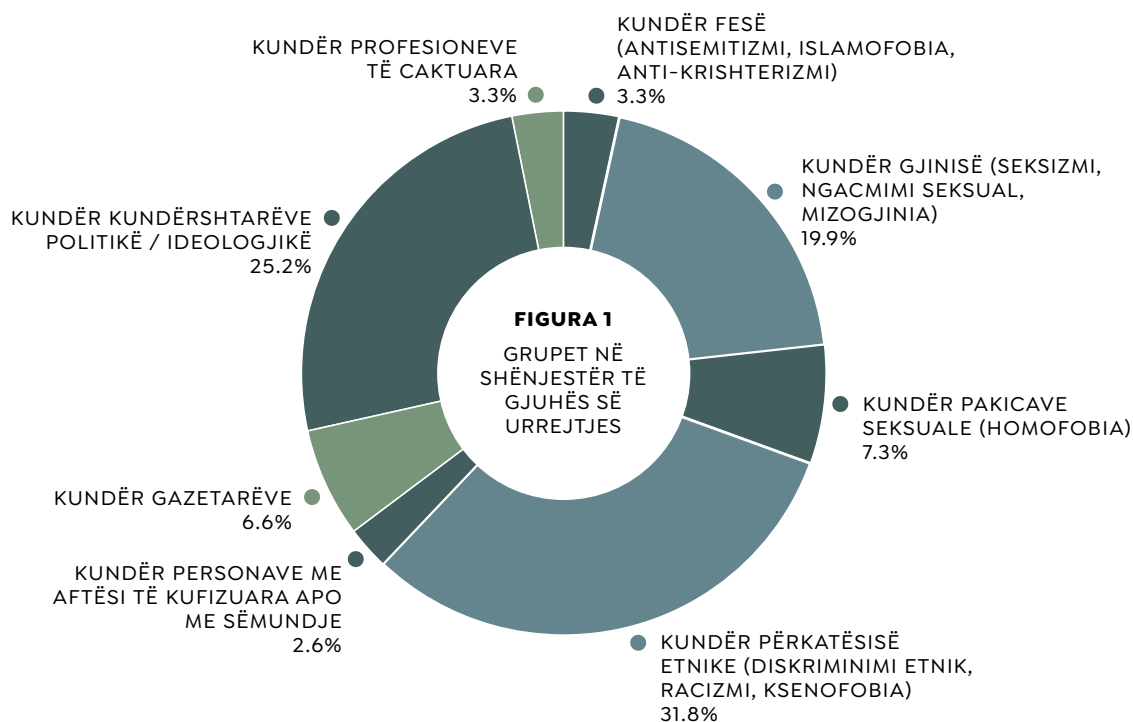
Monitorimi mbuloi mediat tradicionale (gazetat, televizionet dhe radiot), portalet online dhe platformat e rrjeteve sociale (Instagram, Facebook, X [më parë Twitter] dhe TikTok). Vëmendje e veçantë iu kushtua deklaratave të funksionarëve publikë dhe figurave të tjera me ndikim, duke pasur parasysh aftësinë e tyre për të formësuar opinionin publik.

Monitorimi u krye si në gjuhën maqedonase ashtu edhe në atë shqipe, duke pasqyruar përbërjen gjuhësore dhe etnike të Maqedonisë së Veriut, ku një pjesë e konsiderueshme e popullsisë është me origjinë shqiptare. Kjo qasje dygjuhëshe siguron që gjuha e urrejtjes dhe përfaqësimi i dëmshëm të kapen në të gjithë spektrin e peizazhit mediatik të vendit.

Narrativet dhe nën-narrativet

Analizë sasiore

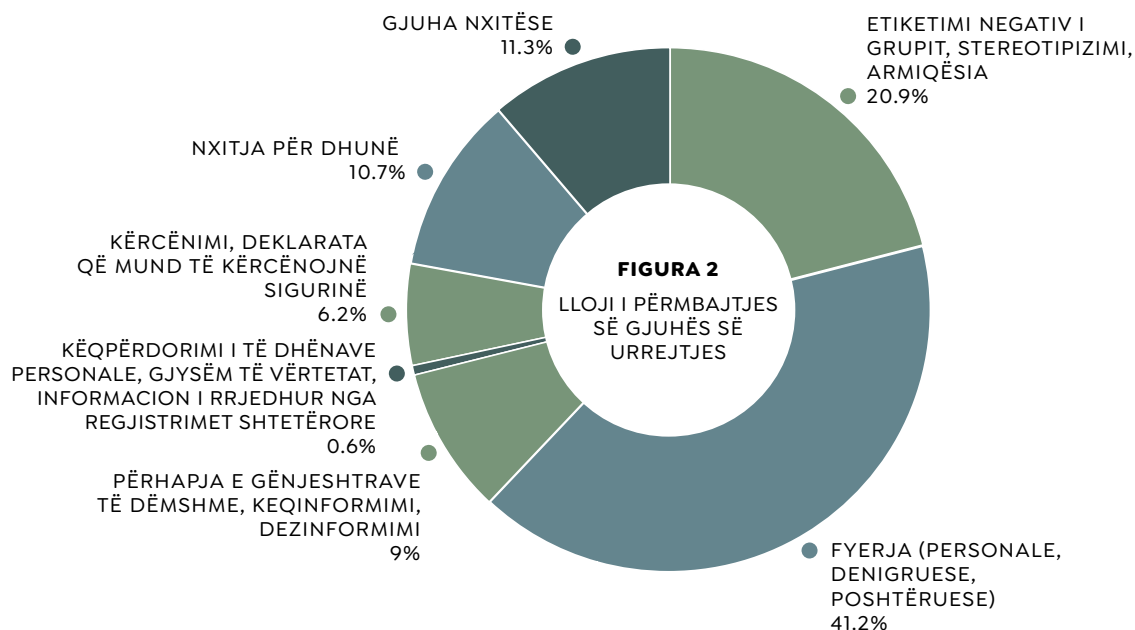
Gjatë periudhës së monitorimit nga 1 janari 2024 deri më 30 qershor 2025 (18 muaj), regjistruam gjithsej 138 incidente të gjuhës së urrejtjes. Disa nga këto incidente u klasifikuan në më shumë se një kategori, duke reflektuar kompleksitetin dhe përputhshmërinë e formave të ndryshme të gjuhës së urrejtjes. Nga të gjitha incidentet e regjistruara të gjuhës së urrejtjes, 31,8% u drejtoheshin njerëzve për shkak të përkatësisë së tyre etnike. Shënjestra e dytë më e zakonshme ishin kundërshtarët politikë ose ideologjikë me 25.2%, e ndjekur nga gjinia, e cila përfaqësonte 19,9% të incidenteve. Ky model ndikohet kryesisht nga [zgjedhjet presidenciale dhe parlamentare](#) që u mbajtën në periudhën maj-prill 2024 dhe [zgjedhjet lokale](#) që u mbajtën në tetor. Krahas ndërveprimit të dinamikave etnike dhe polarizimit midis partive shqiptare dhe maqedonase, gjë që ka çuar në rritje të gjuhës së urrejtjes ndëretnike.

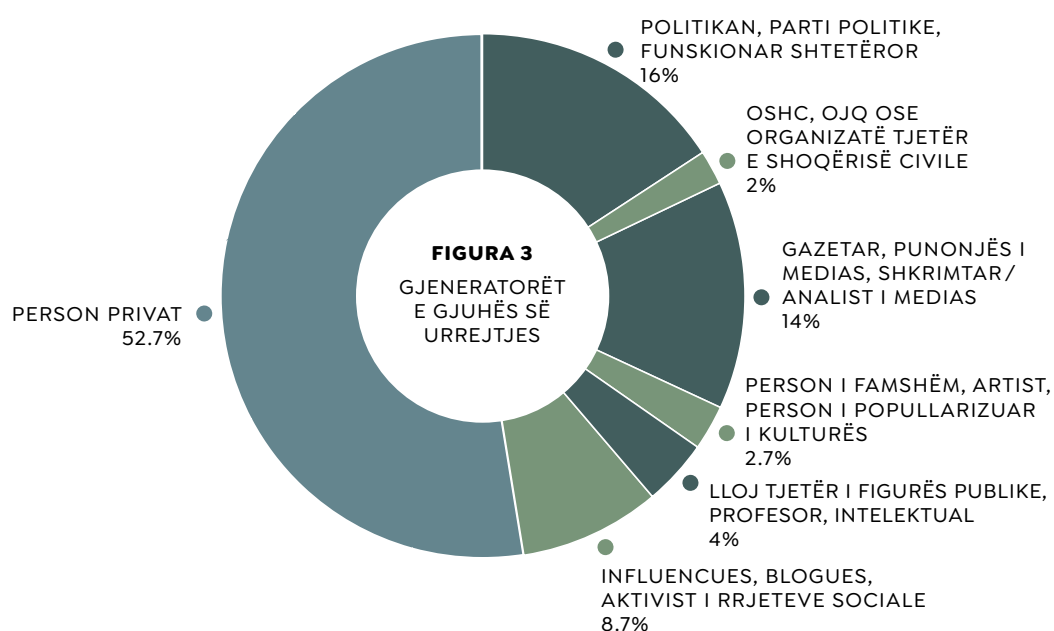
Për më tepër, gjuha e urrejtjes ishte e drejtuar ndaj pakicave seksuale, duke përbërë 7,3% të incidenteve, dhe kundër gazetarëve, duke përfaqësuar 6,6%. Grupet më pak të synuara ishin komunitetet fetare me 3,3% dhe personat me aftësi të kufizuara 2,6%.

Kur bëhet fjalë për llojin e diskursit të urrejtjes dhe diskriminimit, pothuajse gjysma e rasteve të regjistruara (41,2%) përmbanin fyerje, duke përfshirë fyerje personale, gjuhë denigruese dhe poshtëruese. Kjo u pasua nga etiketimi negativ i grupit, stereotipet dhe shprehjet e armiqësisë, që përbëjnë 20,9% të rasteve. Gjuha nxitëse (si p.sh. përmbajtja që lidhet me situata konflikti, mesazhet e përsëritura nga aktorë të ndryshëm ose mbulimi i zgjatur nga media e njëjtë) përbënte 11,3%, ndërsa nxitja për dhunë përfaqësonte 10,7% të rasteve, duke ndarë vendin e tretë midis llojeve të gjuhës së urrejtjes.

Përhapja e gënjeshtreve të dëmshme, duke përfshirë keqinformimin dhe dezinformimin, është një fenomen tjetër që u rendit lart, duke përbërë 9,0% të rasteve. Kjo nxjerr në pah lidhjen midis dezinformimit dhe gjuhës së urrejtjes, duke treguar se si informacioni i rremë ose mashtues përdoret shpesh për të provokuar dhe ushqyer urrejtjen.

Gjysma (52.7%) e gjeneratorëve kryesorë të gjuhës së urrejtjes gjatë kësaj periudhe të monitorimit ishin individë privatë. Politikanët, funksionarët shtetërorë dhe partitë politike u renditën të dytët me 16,0%, të ndjekur nga gazetarët me 14,0%. Influencuesit dhe bloguesit përbënin 8,7%, gjë që reflekton mungesën e [rregullimit](#) të influencuesve në vend. Sasia e gjuhës së urrejtjes që vjen nga individë privatë është alarmante. Kjo ndodh shpesh përmes shpërndarjes së përmbajtjeve mediatike duke përdorur tituj sensacionalistë, ose thjesht duke ripostuar çështje, ku vetë komentet shoqëruese janë të mbushura me gjuhë urrejtjeje. Kjo hap [diskutim](#) mbi rëndësinë e moderimit të komenteve në platformat e mediave online.

Narrative të urrejtjes etnike

Narrativet e dëmshme dhe të urrejtjes synuan pakicat etnike në 31,8% të rasteve në Maqedoninë e Veriut, veçanërisht kur bëhej fjalë për shqiptarët etnikë. Kjo e pasqyron polarizimin etnik të shoqërisë dhe trashëgiminë e [konflikteve të kaluara](#), por edhe kontekstin politik dhe sociologjik në të cilin jetojnë maqedonasit dhe shqiptarët. Në shumë raste, shumica e incidenteve që binin në disa kategori njëkohësisht ishin ato që synonin si përkatësinë etnike, ashtu edhe kundërshtarët politikë.

Shqiptarët shpesh portretizohen si të ardhur që përpiqen ta pushtojnë vendin, shpesh përshkruhen si inferiorë në aspekt kulturor dhe etiketohen si “fis” apo madje si “kanceri” i shoqërisë. Kjo retorikë është e pranishme në shumicën e incidenteve që synojnë përkatësinë etnike dhe përforcohet vazhdimisht nga mediat.

Ky trend është i dukshëm edhe në mesin e të rinjve. Në mars të vitit 2024, një festë studentore në Shkup mori një kthesë të papritur kur [interpretimi i një kënge shqipe](#) nga fundi i ngjarjes shkaktoi polemika dhe një valë gjuhe të urrejtjes në rrjetet sociale. Studentët që e organizuan festën u etiketuan si tradhtarë. Një grup nacionalist i quajtur “Patriotsko drushtvo” (Shoqëria Patriotike), i vetëshpallur si “një grup i ri dhe ambicioz patriotësh përplot me entuziazëm”, e kritikoi përfshirjen e këngës në program. Në një rast tjetër, ky grup [reagoi](#) kur individë të panjohur shkruan fyerje në gjuhën shqipe dhe [e dëmtuan](#) monumentin i vendosur në parkun pranë lumit në Gostivar.

Në postim, ata shkruan: “Nuk ka negociata me “shiptarët” sepse me ta nuk mund të merresh vesh”, duke përdorur termin përgmues “shiptari” dhe duke përforcuar narrativin e dëmshëm se bashkëjetesa me ta dhe mirëkuptimi i ndërsjellë janë të pamundura. Komentet nën postim i pasqyruan dhe i amplifikuan më tej këto narrative.

Një shembull tjetër është një [fushatë](#) antishqiptare që u fillua në rrjetet sociale pasi një postim u shfaq në Facebook nga një llogari e dyshimtë e mbyllur. Në postim, autori pretendoi pa dhënë detaje të mëtejshme se në arkën e një marketi të “Kipper”-it në Maqedoninë e Veriut, një shitëse refuzoi të tregonte çmimet e produkteve në maqedonisht, gjoja se ka këmbëngulur të fliste më parë në gjuhën e saj amtare.

Pas kësaj, fushata u përhap në [Instagram](#) dhe [X](#) në Maqedoninë e Veriut, duke bërë thirrje për bojkotimin e marketeve “Kipper” dhe “Kit Go” vetëm sepse pronarët e tyre janë shqiptarë.

E njëjta narrative e lidhur me gjuhën ka ndezur vazhdimisht gjuhë urrejtjeje, si në rastin e emërimit të Besija Iljazit si drejtoreshë ekonomike e Klinikës së Toksikologjisë. Titulli e etiketonte emërimin si “[skandaloz](#)”, duke nxitur një valë komentesh për shkak se nuk e njihte gjuhën maqedonase dhe për lidhjet e saj të kaluara politike, pavarësisht se Ministria e Shëndetësisë deklaroi se emërimi i saj ishte në përputhje me ligjin.

Komentet përfshinin gjuhë ekstreme të urrejtjes, si p.sh.: “Ky është kanceri i vendit tonë, duhet t’i mbyllim të gjitha universitetet shqiptare”, duke e vënë në shënjestër komunitetin shqiptar, duke i përforcuar stereotipet e dëmshme dhe intolerancën.

Madje edhe festimet dhe simbolet kombëtare ndonjëherë përdoren për të nxitur gjuhën e urrejtjes dhe perceptohen negativisht. Gjatë festimeve në Shkup më 28-29 nëntor 2024, në rrjetet sociale qarkullonin video që tregonin djegien dhe [përdhosjen](#) fillimisht të flamurit maqedonas, e më pas edhe të flamurit shqiptar, gjë që nxiti tensione etnike dhe gjuhë urrejtjeje. Mediat dhe aktorët politikë e amplifikuan përmbajtjen, duke e përshkallëzuar më tej situatën.

Pas djegies së flamurit kombëtar maqedonas, grupi i tifozëve “City Park Boys” [shfaqti](#) një pankartë ku shkruante: “Dielli mbi të cilin po shkëlqen do t’ju djegë”, duke iu referuar dhe duke iu përgjigjur ngjarjeve të ditës së mëparshme.

Kundërshtarët politikë ose ideologjikë ishin grupi i dytë më i shpeshtë që u sulmua, duke përbërë 25,2% të rasteve, duke përfshirë ato midis opozitës dhe partisë në pushtet, si dhe midis partive shqiptare dhe maqedonase, siç u përmend më parë Ky kontekst politik shumë i polarizuar, i kombinuar me tensionet etnike dhe [dy periudhat zgjedhore](#), ka kontribuar për një rritje të gjuhës së urrejtjes krahasuar me periudhën e mëparshme të monitorimit, e cila vazhdoi të mbetet në nivele të larta gjatë të njëjtit vit.

[Ndryshimi i emrit](#) mbetet një temë e [vazhdueshme](#) diskutimet midis opozitës dhe partisë në pushtet. Megjithatë njëra palë pretendon se do ta [rikthejë emrin e vjetër](#), tjetra është etiketuar si tradhtarë ose "Severxhan" një term përçmues që do të thotë "maqedonas të veriut" që përdoret për t'i etiketuar ata që e pranojnë ndryshimin e emrit.

[Kritika](#) e liderit të opozitës Venko Filipçe ndaj Mickoskit për pjesëmarrjen në samitin e NATO-s përkundër kundërshtimit të tij në të kaluarën ndaj anëtarësimit në NATO dhe ndryshimit të emrit, ringjallën narrativet dhe urrejtjen e njohur politike. Në mesin e komenteve ishin edhe këto: "Në cilin vend erdhët në pushtet në vitin 2017?" Në të Veriut? Veriu duhet t'ju marrë me vete, o i sëmurë mendor dhe i çmendur."

Një shembull tjetër është [tragjedia në Koçan](#), ku jetën e tyre e humbën 61 të rinj. Protestat pasuese u portretizuan si antiqeveritare dhe komunikimi me shpejtësi [u bë armiqësor](#) ndaj protestuesve, duke i akuzuar ata si pionë të opozitës.

Milenko Nedelkovski, një gazetar i lidhur me partinë në pushtet, shkoi aq larg sa bëri thirrje për vdekjen e të dashurve të demonstruesve. Mediat online [e publikuar](#) postimin e tij me tituj:

"Mallkimi i Milenkos: Zoti dhëntë që vdekjen e të dashurve të atyre që protestuan sot, disa të tjerë ta keqpërdorin dhe të protestojnë. Që ta shohin se si është."

Kur çështjet politike marrin një dimension etnik, dalin në pah narrative që sugjerojnë se sistemi i drejtësisë i favorizon shqiptarët ndaj maqedonasve. Këto narrative shpesh amplifikohen nga partitë politike me qëndrime antishqiptare, si në [rastin](#) e kryetares së Qytetit të Shkupit, Danella Arsovskës, e cila kërkoi të sanksiononte ndërtimet e paligjshme në komunën me shumicë shqiptare të Çairit. Arsovska [u sulmua](#) gjatë një inspektimi, një konfrontim që u paraqit nga disa si i motivuar [politikisht](#) dhe [etnikisht](#), duke i nxitur më tej tensionet dhe debatin publik mbi drejtësinë dhe llogaridhënien.

Komunikimi nga të dyja palët ka qenë konfrontues. Vetë Arsovska [deklaroi](#): "Askush nuk ka frikë prej teje, bashkë me mbeturinat që planifikon të sjellësh, do të të pastrojmë edhe ty!"

Megjithatë, një [video-inicizim](#) tregon se Arsovska u sulmua fizikisht, u fye verbalisht dhe u kërcënua me [përdhunim](#), dhunë dhe dëm ndaj fëmijëve të saj.

Disa komente online përfshinin gjuhë të hapur urrejtjeje dhe me përmbajtje etnike, si p.sh.: "Qen shiptarë, ata nuk dinë më mirë!" dhe "Fis që praktikon incestin", ndërsa disa të tjera i drejtoheshin Ministrit të Punëve të Brendshme: "Thuaja këtë nënës sate në shtëpi, ti je përdorues droge, morr dhe katundar".

Një figurë tjetër politike, Petar Bogojevski, është njohur për përdorimin e retorikës politike që nganjëherë amplifikon tensionet etnike dhe përhap narrative përçarëse. Kishte [një përpjekje](#) për të emëruar Bogojevskin si drejtor të Agjencisë Kombëtare për Programet Arsimore Evropiane dhe Lëvizshmërinë, e cila i mbikëqyr programet si Erasmus+ që synojnë të promovojnë vlerat evropiane si përfshirja, demokracia, të drejtat e njeriut dhe respekti për diversitetin. Megjithatë, [historia e tij e gjuhës së urrejtjes](#) dhe retorika ofenduese ishte në kundërshtim të drejtpërdrejt këto parime, duke nxitur një [reagim](#) nga Komisioni Evropian dhe duke [parandaluar](#) emërimin e tij.

Narrative të urrejtjes kundër gjinisë

Narrativet e urrejtjes që synojnë gjininë ishin kategoria e tretë më e zakonshme, duke përbërë (19,9%) të të gjitha rasteve të regjistruara. Edhe pse shpesh të përziera me përkatësinë etnike, fenë dhe politikën, këto narrative në fund të fundit kishin në shënjestër gratë dhe u shfaqën si në mediat në gjuhën maqedonase ashtu edhe në ato shqipe.

Shumë shpesh, kur shqyrtonim artikuj rreth [dhunës në familje](#) kundër grave, pamë jo vetëm raportime joetike, por edhe [komente](#) që e justifikonin dhunën dhe e fajësonin viktimën.

"Epo, nëse ajo ishte lavire, pijanece dhe bixhozxhije, dhe e bënte nënën e saj të turpërohej, është mirë që plaka nuk ia kapi thikën dhe nuk ia këputi qafën si pulë. Është mirë që shpëtoi vetëm me rrahje."

Asnjë grua nuk u kursye nga narrativet e dëmshme - figurat publike si politikanët, artistët dhe gazetarët ishin thjesht shembujt më të dukshëm. Në vend që të kritikoheshin për punën e tyre profesionale, ata pothuajse gjithmonë ishin shënjestër e fyerjeve dhe komenteve poshtëruese për pamjen ose jetën e tyre private. Për shembull, presidentja e parë grua e vendit, Gordana Siljanovska-Davkova, [u përball me sulme për shkak të moshës](#), ndërsa gazetarët [i ofenduan](#) nga kolegët në mënyra që nxitën armiqësi të mëtejshme. Ngjashëm, edhe këngëtarja Adelina Tahiri ishte në shënjestër pasi [publikoi](#) se ishte viktimë e dhunës në familje. Këto raste tregojnë se gjuha e urrejtjes me bazë gjinore ndjek modele të qëndrueshme, duke i kufizuar gratë në sulme personale në vend që të merren me arritjet e tyre profesionale pavarësisht nga mosha, profesioni apo prejardhja e tyre.

Një shembull tjetër i sulmeve gjinore është ngacmimi i personave transgjinorë, të cilët janë shënjestruar jo vetëm nga mediat kryesore, por edhe nga [lëvizja anti-gjinore](#) dhe figurat fetare. Në Maqedoninë e Veriut, individët transgjinorë, veçanërisht gratë transgjinore, mbeten një grup i marginalizuar me dukshmëri dhe përfaqësim të kufizuar në jetën publike. Lëvizjet anti-gjinore, të mbështetura nga organizatat konservative dhe aktorët fetarë, shfrytëzojnë konservatizmin shoqëror për të përcaktuar të drejtat transgjinore. [si një kërcënim për fëmijët dhe vlerat tradicionale familjare](#). Kjo ka nxitur fushata dezinformimi, [protesta publike](#) dhe barriera institucionale, duke përfshirë [anulimin e ngjarjeve edukative](#) mbi kujdesin që afirmojnë gjininë, duke përforcuar stigmën dhe duke kufizuar qasjen në kujdesin shëndetësor, arsim dhe njohjen sociale.

Një shembull i habitshëm është deklarata e Peshkopit Jakov Stobiski në konferencën "Identiteti Serb, Gjuha Serbe dhe Ligji i Barazisë Gjinore", më 16 janar 2024, në Beograd, e cila u përhap nga mediat online dhe u përdor si titull kryesor.

"Ipeshkvi Jakov Stobiski: një lidhje e jashtëzakonshme midis përparimit të ideologjisë gjinore dhe një lloj liberalizimi të pedofilisë në nivel global".

E njëjta retorikë u përsërit më vonë nga partia në pushtet VMRO-DPMNE. Në një ngjarje të organizuar nga organizatat rinore, Kryeministri [njoftoi](#) për ndryshime të mëdha në standardin e studentëve. Në fjalën e tij, ai deklaroi: "Ne duhet të luftojmë për një vend plot me të rinj: për shumë fëmijë në çerdhe, për shumë fëmijë në shkolla, për shumë të rinj në universitete. Kjo do të thotë një bashkim martesor midis një burri dhe një gruaje.

Kur narrative të tilla përvetësohen nga aktorët politikë dhe përkthehen në retorikë shtetërore, ato fitojnë legjitimitet dhe shtrirje më të gjerë. Në këtë mënyrë, narrativet anti-gjinore kalojnë nga margjinat e debatit publik në diskursin zyrtar politik.

Narrative të urrejtjes kundër pakicave seksuale

Narrativet e urrejtjes kundër pakicave seksuale përbënin (7,3%) të rasteve të monitoruara. Ashtu si edhe në vitet e kaluara, Parada e Krenarisë [shkaktoi](#) një rritje të gjuhës së urrejtjes, por këtë vit u zhvillua një kundër-paradë [e organizuar](#) në Manastir. Disa media e amplifikuan këtë kornizim, duke përforcuar narrativet e dëmshme rreth të drejtave dhe dukshmërisë së komunitetit LGBTQI+, ndërsa Kisha e legjitimoi më tej atë duke e promovuar kundër-paradën si "paradën e vërtetë të krenarisë", duke e portretizuar "familjen e vërtetë" si shtëpi me nënën dhe babanë, duke i potencuar vlerat e krishtera ortodokse si [bazë e vetme](#) për rritjen e brezave të ardhshëm.

Një tjetër praktikë e dëmshme mediatike në prezantimin e kësaj popullsie është trajtimi i tyre thjesht si statistika, gjë që çon në dehumanizim. Një medie, për shembull, [ripostoi](#) një [artikull të vjetër](#) në Facebook me titullin "sa homoseksualë jetojnë në Maqedoninë e Veriut", i cili, pavarësisht se ishte i informacioni i vjetërsuar, shkaktoi një fluks komentesh negative nën postim.

Një rast i ngjashëm ndodhi me një [artikull](#) rreth personave HIV pozitivë dhe me SIDA, të cilët përsëri u paraqitën vetëm përmes statistikave. Megjithatë, në [seksionin e komenteve](#), diskutimi u shndërrua shpejt në gjuhë urrejtjeje kundër homoseksualëve, me ç'rast përdoruesit postuan komente të tilla si "Nëse doni një paradë LGBT, do të përfundoni me SIDA."

Kjo tregon se si kornizimi çnjerëzor dhe keqpërdorimi i statistikave mund të përforcojnë paragjykimet dhe stigmën kundër pakicave seksuale. Madje edhe informacioni neutral ose faktik, kur paraqitet pa kontekst ose kur shfrytëzohet nga publiku, mund të bëhet një mjet për përhapjen e urrejtjes dhe përforcimin e stereotipeve të dëmshme.

Analizë e qëndrimeve emocionale

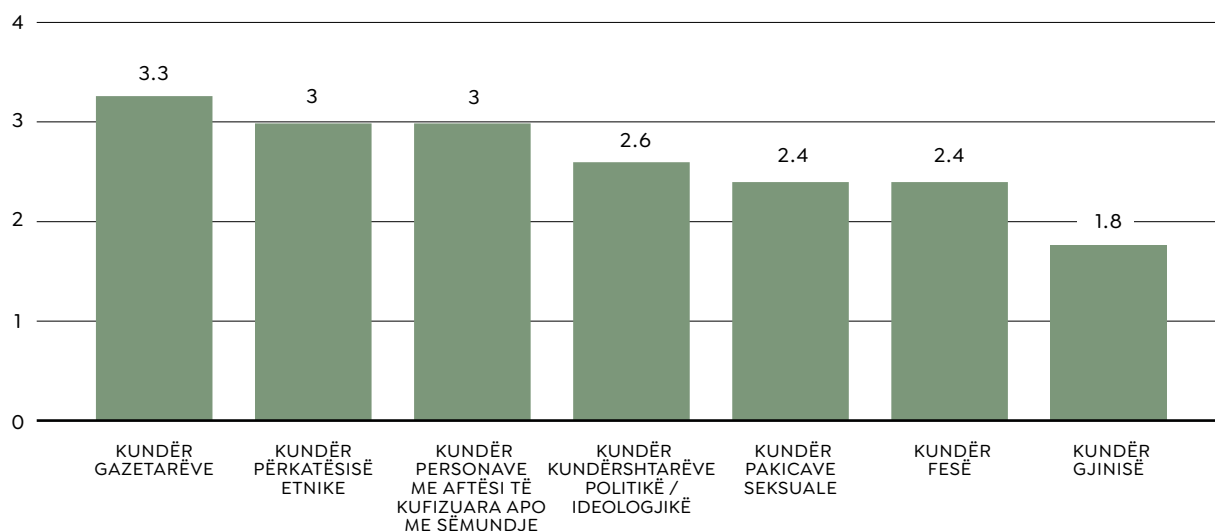
Rastet e raportuara u vlerësuan në një shkallë nga një deri në gjashtë në bazë të intensitetit të ndjenjës së shprehur, ku një përfaqësonte intensitetin më të ulët dhe gjashtë më të lartë, duke treguar thirrje për vrasje ose eliminim të vërtetë të grupit të synuar. Rezultati mesatar i përgjithshëm në të gjitha rastet ishte 2,76.

Intensiteti më i lartë i urrejtjes ishte i drejtuar kundër gazetarëve dhe verifikuesve të fakteve, me një mesatare prej 3,3. Këto sulme u përshkallëzuan veçanërisht pasi themeluesi i Facebook-ut, Mark Zuckerberg,... [i etiketoi](#) ata se kanë anshmëri politike dhe vendimi i platformës për të hequr verifikimin e fakteve në Shtetet e Bashkuara të Amerikës u bë një temë e diskutuar gjerësisht. Kjo narrativë globale u përsërit edhe [në nivel lokal](#), duke nxitur mosbesim dhe duke çuar në kërcënime të drejtpërdrejta me dhunë kundër verifikuesve të fakteve dhe punonjësve të mediave.

Urrejtja bazuar në përkatësi etnike u vlerësua me 3,0, ndërsa ajo kundër kundërshtarëve politikë ose ideologjikë me një rezultat mesatar prej 2,63 gjithashtu u rendit lart. Këto kategori shpesh përputheshin me njëra tjetrën, me ç'rast retorika më e ashpër që u vërejt ishte kundër kundërshtarëve politikë që u përkisnin grupeve të tjera etnike.

Urrejtja e bazuar në fe me rezultat 2,4 dhe homofobia me 2,4, treguan një intensitet disi më të ulët, ndërsa intensiteti më i ulët u regjistrua në urrejtjen e bazuar në gjini, me rezultat mesatar 1,8. Urrejtja e drejtuar ndaj personave me aftësi të kufizuara ose me sëmundje kishte gjithashtu një mesatare prej 3,0, megjithëse kjo gjetje është më pak përfaqësues duke pasur parasysh numrin e vogël të rasteve të regjistruara.

Figura 4: Rezultati mesatar i ndjenjës emocionale për grup/individ të synuar

Ndër të gjitha incidentet e regjistruara, mosmarrëveshja ishte kategoria më e shpeshtë, duke u shfaqur në 50 raste. Kjo u pasua nga karakteri negativ me 28 raste, dhuna me 24 dhe veprimet negative me 22. Më pak të shpeshta ishin demonizimi dhe çnjerëzimi me 10 raste dhe thirrja për vdekje me 4 raste. Shpërndarja tregon se, megjithëse format ekstreme të dëmit, si dhuna dhe vdekja janë të pranishme, shumica e incidenteve përfshijnë konflikte verbale ose ideologjike, duke nxjerrë në pah rëndësinë e mosmarrëveshjeve dhe karakterizimeve negative në mostrën e përgjithshme të përmbajtjeve të dëmshme.

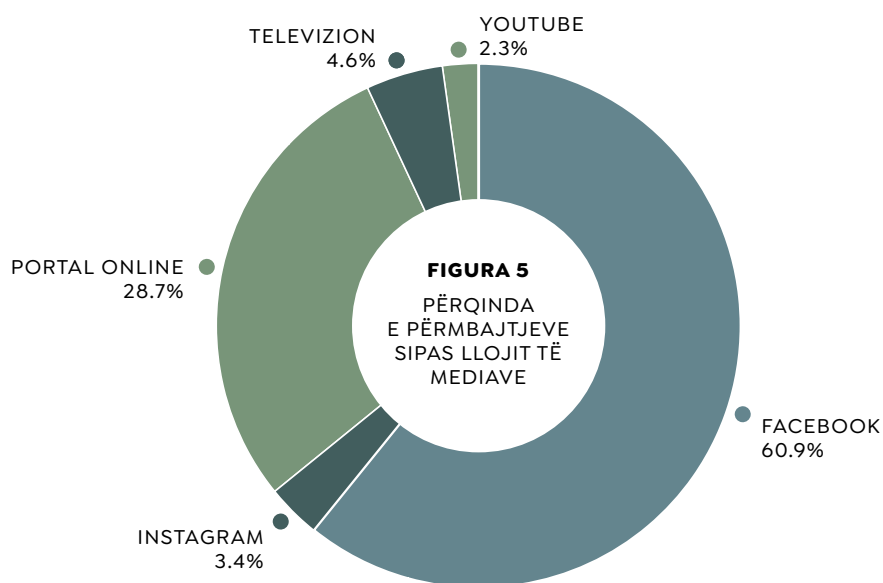
Analizë e dukshmërisë

Ky monitorim mbuloi si mediat tradicionale ashtu edhe rrjetet sociale, duke u dhënë përparësi rasteve me dukshmëri të lartë - ato që shfaqen në lajmet kombëtare ose në faqet e rrjeteve sociale me ndikim me shtrirje të gjerë.

Nga të gjitha rastet e regjistruara, pjesa më e madhe origjinën e kishte nga Facebooku 60,9%, pas tyre vinin portalet online me 28,7% raste, ndërsa kanalet televizive përbënin 4,6%, Instagrami 3,4% dhe YouTube 2,3%.

Është e rëndësishme të theksohet se vetë portalet online kryesisht nuk publikuan gjuhë të hapur urrejtjeje në artikujt e tyre të lajmeve. Megjithatë, në faqen e Facebook-ut të portalit, ata shpesh postonin tituj dhe storje sensacionaliste, të cilat nga ana tjetër shkaktonin gjuhë urrejtjeje në komente. Edhe pse portalet janë të detyruara t'i moderojnë dhe t'i heqin komentet e tilla, ato në përgjithësi i lënë ato të dukshme, duke lejuar që urrejtja të qarkullojë pa kontroll.

Në krahasim, televizioni dhe Instagrami kishin më pak raste të regjistruara, ndërsa YouTube tregoi [raste](#) të kufizuara, por të dukshme të përmbajtjeve të dëmshme. Megjithatë, Facebook mbetet qartësisht nxitësi kryesor i urrejtjes në internet, si përmes postimeve të drejtpërdrejta, ashtu edhe përmes amplifikimit të përmbajtjeve nga mediat tradicionale.

Analizë krahasuese

Narrativet e urrejtjes në media në Maqedoninë e Veriut shpesh ndajnë shumë tipare të përbashkëta. Shumica e rasteve bien në disa kategori njëkohësisht, që do të thotë se kur nxitet urrejtja, sulmohen njëkohësisht disa aspekte të identitetit të një personi. Disa nga rastet përfshinin kundërshtarë politikë, të cilët u synuan jo vetëm për shkak të përkatësisë së tyre politike, por edhe për shkak të përkatësisë së tyre etnike. Në mënyrë të ngjashme, politikanet ose artistet u përballën me urrejtje jo vetëm për shkak të profesioneve të tyre, por edhe për shkak të jetës së tyre private, duke reflektuar ndërthurjen e paragjytimeve politike dhe atyre gjinore.

Një shembull ilustrues është këngëtarja Adelina Tahiri, e cila është përballur me urrejtje në disa media edhe atë për aspekte të ndryshme të identitetit. Në mediat në gjuhën shqipe, ajo ishte [kritikuar](#) për faktin se ishte martuar me një maqedonas, ndërsa në mediat në gjuhën maqedonase, [komente](#) përmbanin urrejtje sepse ajo është shqiptare. Për më tepër, të dyja peizazhet mediatike e sulmuan atë për [diferencën e moshës në martesën e saj](#), duke e etiketuar atë si “gjuetare e pasurisë” dhe duke përdorur terma të tjerë përcjues që nënkuptonin se ajo u martua për para. Kjo pasqyron ndërthurjen e normave etnike, gjinore dhe shoqërore në urrejtjen e drejtuar ndaj saj.

Një shembull tjetër është Zëvendëskryeministri për Qeverisje të Mirë dhe Transparencë, Arben Fetai, i cili mori një [kërcënim me vdekje](#) nëpërmjet e-mailit të tij zyrtar pas deklaratës së tij të fundit në mbështetje të heqjes së [përkufizimit kushtetues prej 20 për qind](#) për gjuhën shqipe. Në Facebook, ai publikoi mesazhin që mori, të cilin media e shfrytëzoi më pas, duke prodhuar [tituj kryesorë](#) të tillë si: “Një plumb në kokë për ty, Shipo Fetai”. Ky rast nxjerr në pah se si pozicionet politike dhe identiteti etnik mund të kryqëzohen në gjuhën e urrejtjes online dhe si [mbulimi mediatik](#) mund t'i amplifikojë kërcënimet e tilla.

Terrenet sportive shpesh janë hapësira ku ndodhin brohoritje urrejtëse dhe me bazë etnike, kurse grupet përkatëse të tifozëve bëhen veçanërisht aktive kur postojnë rreth ngjarjeve të tilla. Një shembull është akti i vandalizmit në Draçevë të Shkupit, ku një ikonë e Jezu Krishtit u shkatërrua në një park lokal dhe një Kuran u la pranë saj. Incidenti [u raportua](#) me sensacionalizëm në media, duke nxitur më tej tensionet ndërfaqetare dhe ndëretnike. Grupi i tifozëve “Komiti” u përgjigj me një [deklaratë](#): “Nuk do t'ua falim”.

Është interesante se mediat e amplifikuan deklaratën e grupit të tifozëve “Komiti” duke e vendosur atë në mënyrë të dukshme në mbulimin e tyre mediatik. Megjithatë, shumë komente nga qytetarët sipas këtyre raporteve kishin një ton të ndryshëm, duke theksuar se asnjë besimtar i vërtetë nuk do ta kryente një akt të tillë dhe, ndryshe nga mostrat tipike, këto komente nuk përmbanin urrejtje.

Ky rast pasqyron një model më të gjerë në vend, ku islami pothuajse gjithmonë shihet përmes thjerrës së përkatësisë etnike. Një interpretim i tillë shpesh amplifikohet nga mediat dhe grupet e tifozëve sportive, duke i shndërruar incidentet fetare në mjete për të nxitur tensionet ndëretnike dhe për t'i shërbyer qëllimeve politike.

Veprimet parandaluese dhe ato pas zbatimit (ex-post) për të luftuar narrativet e urrejtjes dhe dezinformimit

Në Maqedoninë e Veriut, gjuha e urrejtjes rregullohet kryesisht përmes Kodit Penal, i cili e kriminalizon nxitjen e urrejtjes, përçarjes ose intolerancës diskriminuese kombëtare, racore, fetare ose në forma të tjera. Amendamentet e vitit 2014 [i forcuan](#) këto dispozita, duke përfshirë nenin 319, i cili përcakton dënime me burg për shkaktimin ose nxitjen e urrejtjes në bazë të identitetit, dhe nenin 394-d, i cili e trajton shpërndarjen në internet të materialeve raciste dhe ksenofobike.

Praktika gjyqësore tregon njëfarë progresi. Në një rast me rëndësi të madhe, një banor i Demir Kapisë mori dënim me burgim prej një viti me kusht për shkak të [postimit të gjuhës së urrejtjes me dhunë](#) kundër komunitetit LGBTQI+ në Facebook. Kjo shënoi dënimin e parë në vend për gjuhë urrejtjeje në bazë të orientimit seksual, duke demonstruar aftësinë e sistemit ligjor për t'iu përgjigjur kërcënimeve dhe nxitjeve online.

Monitorimi i mediave tregon se gjeneruesit kryesorë të gjuhës së urrejtjes janë individë privatë, kryesisht duke postuar komente në Facebook, të cilat shpesh nuk sanksionohen. Portalet online shpesh publikojnë tituj joetikë ose sensacionalistë që mund të provokojnë urrejtje, ndërsa kundërshtimet shqyrtohen nga Këshilli për Etikë në Media, i cili i publikon vendimet, por nuk ka fuqi për t'i zbatuar ato. Politikanët gjithashtu kontribuojnë në këtë problem, shpesh duke përdorur gjuhë urrejtjeje pa pasoja; për shembull, Petar Bogoevski është përballur me shumë [ankesa](#) për gjuhë urrejtjeje, por nuk është sanksionuar kurrë, e madje ishte [shpërblyer](#) me pozitë drejtori në programin Erasmus.

Kur bëhet fjalë për keqinformimin, këto akte nuk janë të kriminalizuara ose të sanksionuara ligjërisht në Maqedoninë e Veriut. Në vend të kësaj, ato trajtohen kryesisht përmes iniciativave për verifikimin e fakteve, të tilla si [Vërtetmatësi](#), i cili verifikon dhe shënon përmbajtje të rreme ose mashtruese pa imponuar pasoja ligjore mbi ata që e përhapin atë.

Në përgjithësi, kjo tregon se, megjithëse Maqedonia e Veriut ka miratuar legjislacion kundër gjuhës së urrejtjes, shpesh nuk ka vullnet të mjaftueshëm politik për ta zbatuar atë në mënyrë të konsekuente. Sanksionet zbatohen në mënyrë të pabarabartë, ndërsa rastet e profilit të lartë, veçanërisht ato që përfshijnë politikanë, shpesh mbeten të pandëshkuara. Ky zbatim jokonsekuent, i përforcuar nga narrativet shoqërore që sugjerojnë se ligji zbatohet në mënyrë të pabarabartë, kontribuon në normalizimin e sjelljes diskriminuese dhe me urrejtje.

Përfundim

Monitorimi ka treguar se sa thellë është e ngulitur gjuha e urrejtjes në diskursin publik në Maqedoninë e Veriut. Narrativet etnike, politike dhe ato me bazë gjinore dominojnë, shpesh duke u përputhur dhe përforcuar njëra-tjetrën. Një analizë e 138 rasteve zbuloi se pakicat etnike, veçanërisht shqiptarët, mbeten objektiva të shpeshta, shpesh të portretizuara në mënyra që i çnjerëzojnë dhe i stigmatizojnë ato. Termat si “kancer”, “shiptar” dhe “fis” përdoren për të ndërtuar një narrativë të përhapjes së frikës, duke i paraqitur “maqedonasit si viktimë që kanë humbur sovranitetin mbi shtetin e tyre”. Brenda këtij narrativi, urrejtja ndaj shqiptarëve barazohet me të qenit patriot, ndërsa pranimi i tyre, ose i grupeve të tjera të marginalizuara si personat LGBTQI+, paraqitet si tradhti. Kur kombinohet me idealin e një “patrioti” që e hedh poshtë emrin aktual të shtetit, i përçmon shqiptarët dhe pakicat seksuale, ndjek në mënyrë të rreptë doktrinën fetare dhe i përmbahet normave konservative familjare, ky narrativ në mënyrë efektive i ndan maqedonasit në dy kategori: “patriotë të vërtetë” dhe të ashtuquajtur tradhtarë, ose “Severxhanë”.

Gjinia gjithashtu ishte një kategori dominuese, dhe shumë raste përfshinin një komponent gjinor, veçanërisht kur bëhej fjalë për gratë. Edhe pse monitorimi u krye si në mediat në gjuhën maqedonase ashtu edhe në ato shqipe, kishte pak dallim në modelet e gjuhës së urrejtjes me bazë gjinore. Në të dyja gjuhët, narrativet vazhdimisht i kritikojnë dhe i fyen gratë në bazë të jetës së tyre private, e jo në bazë të roleve të tyre profesionale. Kjo tregon se, përtej vijave etnike, ende ekziston një ndjenjë e kufizuar e barazisë gjinore, ndërsa stereotipet e dëmshme rreth sjelljes dhe roleve të grave mbeten thellësisht të rrënjësura në diskursin publik.

Platformat e rrjeteve sociale janë kanale të rëndësishme për përhapjen e gjuhës së urrejtjes, ku shumica e përmbajtjes së dëmshme vjen nga individë privatë. Pas tyre vijnë mediat online që publikojnë përmbajtje sensacionale dhe joetike. Kjo nxjerr në pah se mediat as nuk kanë nevojë të publikojnë drejtpërdrejt gjuhë urrejtjeje, thjesht përmendja e një etnie në një titull ose mbulimi me sensacionalizëm i një storjeje personale, ose ndonjëherë madje edhe një ngjarjeje të zakonshme, mjafton për të shkaktuar një vërshim komentesh me urrejtje. Nga njëra anë, kjo pasqyron përçarjet e thella në shoqëri dhe natyrën jopersonale të rrjeteve sociale, ku njerëzit mendojnë se mund të thonë çdo gjë pa pasur pasoja. Nga ana tjetër, kjo e nënvizon nevojën urgjente për moderim efektiv të komenteve dhe përmbajtjeve, si dhe për përmirësimin e njohurive mediatike në mesin e një popullate që mbetet e ndjeshme ndaj manipulimit dhe urrejtjes.

Midis këtyre individëve privatë, shpesh gjejmë politikanë që i përdorin profilet e tyre për të nxitur urrejtje, qoftë duke krijuar incidente ose duke ndarë deklarata që i pasqyrojnë mendimet personale në vend të qëndrimeve zyrtare të institucioneve. Mediat i marrin këto deklarata dhe i publikojnë si lajme, duke e rritur shtrirjen e tyre. Kjo praktikë, e kombinuar me mungesën e sanksioneve, krijon një situatë ku, edhe pse ekzistojnë ligje kundër gjuhës së urrejtjes, zbatimi i tyre lihet kryesisht në dorë të gjykimit politik ose moral. Mungesa e llogaridhënies lejon që gjuha e urrejtjes të vazhdojë, duke nxitur përçarje dhe armiqësi të mëtejshme. Kjo e nënvizon nevojën urgjente për narrative pozitive që ofrojnë perspektiva alternative dhe e kundërshtojnë retorikën e dëmshme.

RAPORT MONITORIMI MBI GJUHËN E URREJTJES NË MAQEDONINË E VERIUT

Co-funded by
the European Union

Norway

SMART
Balkans
Civil Society for Shared Society
in the Western Balkans